

ELEMENTS AND PARTS OF A CHOREOGRAPHIC WORK AS AN OBJECT OF COPYRIGHT

Manzura Abdurazzakova,
O‘zbekiston davlar xoreografiya akademiyasi talabasi

Abstract. This article examines the extent to which copyright is relevant in the art of choreography and what has been done in this regard abroad.

Key words: choreographic work, plot, audiovisual work, choreographic poses, pantomime.

Har bir xoreografik asar pirovard natijada yagona yaxlitlik bo‘lganligi sababli, umumiy g‘oya, tushuncha, tushunchaning mavjudligi ham uning uchun zaruriy xususiyatdir. Amaldagi barcha elementlar bir-biri bilan shunday bog‘langan bo‘lishi kerakki, ular o‘zlarining umumiyligida xoreografik tasvirni yaratishga xizmat qiladi, bu "hislar va fikrlar raqsidagi, inson xarakterining yaxlit ifodasi" deb tushuniladi. Majoziy raqs mazmunli, hissiy, ichki ma‘no bilan to‘ldirilgan.

Xoreografik tasvirni yaratish - bu his-tuyg‘ularning haqiqiy ifodasi asosida ma‘lum bir g‘oyani gavdalantirishni anglatadi. Tasvirdan mahrum bo‘lgan raqs yalang‘och texnikaga, ma‘nosiz harakatlar kombinatsiyasiga tushiriladi. Majoziy raqsda esa texnika ma‘naviyatlanadi, ifodali vositaga aylanadi, mazmunni ochishga yordam beradi. Shu bilan birga, shuni esda tutish kerakki, "xoreografik tasvir" "syujet" tushunchasi bilan bir xil emas, chunki asarda ikkinchisi yo‘q bo‘lishi mumkin, buni zamonaviy raqs uslublari asarlari va "syujet" deb ataladigan narsalar tasdiqlaydi. "syujetsiz" xoreografik asarlar.

Yuqorida ta‘kidlab o‘tilganidek, adabiyotda xoreografik asarning ta‘rifida maqsadli yo‘nalish kabi xususiyatni, xususan, asarni sahnada ijro etishni nazarda tutishni ham belgilash taklif etiladi. Albatta, xoreografik asarlarni himoya qilish, birinchi navbatda, ssenariy faoliyatida foydalanish va ommaga namoyish qilish bilan bog‘liq holda talab qilinishiga rozi bo‘lishimiz kerak. Biroq, birinchidan, xoreografik asarlarni sahnadan tashqarida ishlatish holatlari mumkin, masalan, xoreografik asar audiovizual asarga kiritilganda. Ikkinchidan, agar himoya faqat ssenariy xoreografik asarlar uchun taqdim etilsa, unda dalillarga oid masalalar qo‘shilishi mumkin. Shunday qilib, har bir xoreograf o‘z ishi sahnada chiqish uchun yaratilganligini isbotlashi kerak bo‘ladi, bu har doim ham mumkin emas, masalan, agar xoreografik asar biron bir studiya va maktab devorlari ichida tug‘ilgan bo‘lsa, u erda asl maqsad bo‘lmagan. yangi asarlar yaratish va odamlarni raqsga o‘rgatish. San‘atda bundan mustasno bo‘lmagan bunday "o‘z-o‘zidan" ijod bilan birovning asaridan foydalanmoqchi bo‘lgan xayolparastlar paydo bo‘lishi mumkin, ular uchun uni o‘zlashtirish uchun muallif-xoreografning maqsadi yo‘qligini isbotlash uchun etarli bo‘ladi. yaratilish vaqtida o‘zi yaratgan asarni sahnada ijro etish. Shuning uchun

xoreografik asarning ta'rifiga sahnada chiqish shaklida maqsadli foydalanish kabi belgini kiritmaslik to'g'riroq ko'rinadi.

Nihoyat, xoreografik asarlarning musiqiy hamrohligini eslatib o'tish joiz. Har qanday raqqosa, ham professional xoreograf, ham yangi havaskor bilan suhbatda siz 99% hollarda xoreografik matn musiqa bilan belgilanadi degan xulosaga kelasiz. Misol uchun, xoreograf Nacho Duato RBC kundalik gazetasi muxbiri bilan suhbatda musiqani qanday tanlaydi, degan savolga shunday javob berdi: "Men musiqani tanlamayman, u meni tanlaydi. Men har doim yozuvlarni tinglayman, barokko kompozitorlarini juda yaxshi ko'raman. Va bir nuqtada men u yoki bu meni bog'laganini tushunaman. So'zning keng ma'nosida raqs musiqadan tug'iladi, unda yashaydi va u bilan tugaydi. "... Raqs musiqasi ... raqqosaning harakati va harakatini belgilaydigan va o'rnatadigan she'r bo'lishi kerak ... Yaxshi yozilgan musiqa bo'yash kerak, gapirish kerak; Tovushlarga taqlid qilgan raqs musiqa nima deyishini takrorlaydigan aks-sado bo'ladi ", - dedi frantsuz xoreografi Jan-Jorj Nover o'zining mashhur "Raqs haqidagi maktublar" asarida raqsdagi musiqa haqida. Va bu borada xoreografik ijodlarning atigi 1 foizi o'zini-o'zi ta'minlaydi, u step, tap va boshqalar kabi raqs uslublari bilan ifodalanadi. Shuning uchun, xoreografik ta'rifda musiqani eslatib o'tish

Ish ikkala holatni ham hisobga olishi kerak. Shunday qilib, yuqorida aytilganlarning barchasini umumlashtirib, biz ta'rifni shakllantirishimiz mumkin: "Xoreografik asar - bulardan iborat asar musiqiy jo'rlikni qo'llash bilan yagona kontseptsiya doirasida yaxlit xoreografik tasvirni yaratish uchun ma'lum bir ketma-ketlikda joylashtirilgan raqs elementlari (xoreografik matnni tashkil etuvchi harakatlar va pozalar, ba'zi hollarda pantomima) majmui. yoki usiz. Xoreografik asar ma'lum bir muallifning uslubida farq qilishi mumkin.

Elementga kelsak, xoreografiyani hisobga olgan holda asarlarda bu atamani tushunishda o'ziga xoslik mavjud. Ushbu ishda avvalroq ta'riflanganidek, xoreografik asar quyidagi elementlardan iborat bo'lishi mumkin:

- harakatlar (shu jumladan pas va imo-ishoralar);
- xoreografik pozalar;
- pantomima.

Xoreografik asar umuman dinamizm bilan ajralib turadiganligi sababli, xoreografik ishning bir qismi quyidagilar bo'lishi mumkin:

- harakat;
- pantomimalar;
- xoreografik parcha bo'lishi mumkin bo'lgan xoreografik aloqa (to'liqlik belgilariga ega va umuman asardan ajratilgan holda va hech qanday qo'shimchalarsiz ishlatilishi mumkin; bu, masalan, duet, yakkaxon raqs va boshqalar). , va xoreografik ibora (ko'rsatilgan xususiyatlarga ega emas). Masalan, "Bal raqsi texnikasi" nashrida

London Imperial Raqs O'qituvchilari Jamiyatining ta'kidlashicha, so'nggi yillarda bal raqsi uslubining rivojlanishi bilan bog'liq holda, texnikani yangilash va ba'zi mashhur figuralarni joriy qilish zarurati paydo bo'ldi, shu bilan birga

mashhurligini yo'qotgan va mashhur bo'lgan shaxslar bundan mustasno. kamdan-kam hollarda bajariladi.

Yangi elementlarni yaratish imkoniyatiga kelsak, biz quyidagilarni ta'kidlaymiz. Har bir raqs turi uchun harakatlar majmui yaxshi yo'lga qo'yilgan va xoreograflar o'zgarmasligi, xoreograflarning ijodi faqat ma'lum elementlarning kombinatsiyasida namoyon bo'ladi, degan nuqtai nazar mavjud. Biroq, e'tiroz sifatida Kanada huquqshunosligidan misol keltirish mumkin. Shunday qilib, Kanadada janob Amando Pastor (xoreograf, raqqosa, Lotin Amerikasi raqslari maktabining asoschisi, shuningdek, Cuban Dance Entertainment (Vankuver) rahbari) nomiga (1999 yil mart) ob'ekt sifatida ro'yxatga olingan. mualliflik huquqi "La Ruedo" (g'ildirak) raqsining mualliflik versiyasining xoreografiyasini aks ettiruvchi "Dunyo g'ildiragi" deb nomlangan paslar to'plami. Bu to'plam qisman umumiy foydalanishda bo'lgan pas birikmalarini va qisman asl, lekin umuman qabul qilinmagan pas birikmalarini o'z ichiga oladi. Janob Amando Pastor, kompozitsiyalarning xoreografiyasi (harakatlari va uslubi) bo'yicha, talabalari o'qishni tugatgandan so'ng, ular bilan oshkor qilmaslik to'g'risida shartnoma tuzdilar. Biroq, bu kelishuvga zid ravishda, janob Pastorning shogirdlaridan biri janob Chen truppaning etakchi raqqosalaridan biriga aylanadi. Cuban Dance Entertainment kompaniyasidan ketganidan keyin bir muncha vaqt o'tgach, u janob Pastorning raqobatchilari bilan biznes aloqalarini o'rnatdi, buning natijasida "La Ruedo" raqs treningini taklif qiladigan so'nggi kurslar ochildi. Bu birinchi navbatda janob Pastor maktabida dars narxini pasaytirish zaruratini keltirib chiqardi, keyin esa bu muassasaning butunlay yopilishiga olib keldi. Shu munosabat bilan, janob Pastor o'zining sobiq shogirdining farovonligining yomonlashishiga olib kelgan maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilish uchun sudga da'vo qildi. O'z navbatida, janob Chen ma'lumotni oshkor qilmaslik to'g'risidagi bitimni imzolash vaqtida janob Pastor tomonidan ixtiro qilingan pas allaqachon jamoat mulkiga o'tib ketganiga ishora qilib, da'voni tan olmadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. [Кирсанова К. Диссертация к печати.pdf \(rgup.ru\)](#)
2. [Как защитить авторское право на хореографическое произведение? Примеры плагиата — Право на vc.ru](#)
3. [Муаллифлик ҳуқуқи » MUZAFFAR.UZ](#)
4. [O'RQ-42-сон 20.07.2006. Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida \(lex.uz\)](#)